

แผนการบริหารการสอนประจำบทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด

หัวข้อเนื้อหา

ความหมายของการพูด การพูดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ประวัติการศึกษาวิชาการพูด ความสำคัญของการพูด ความมุ่งหมายของการพูด ความมุ่งหมายของวิชาวาทยการ องค์ประกอบของการพูด ปัจจัยแห่งความสนใจในการพูด ประเภทของการพูด ลักษณะการพูดที่ดี

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจความหมายและศัพท์วิชาการเกี่ยวกับการพูด
2. เพื่อให้ทราบถึงประวัติการศึกษาวิชาการพูด
3. เพื่อให้มีความเข้าใจจุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ และประเภทของการพูด
4. เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพูด
5. เพื่อให้รู้จักลักษณะของการพูดที่ดี

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความหมายของการพูดและศัพท์วิชาการเกี่ยวกับการพูดได้
2. อธิบายประวัติการศึกษาวิชาการพูดได้
3. อธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับความสำคัญของการพูดได้
4. บอกความมุ่งหมายและองค์ประกอบของการพูดได้
5. บอกประเภทและลักษณะการพูดที่ดีได้

วิธีสอน

1. บรรยาย
2. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษาเอกสารประกอบการสอน
3. ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย และนำเสนอหน้าชั้นเรียนเป็นรายกลุ่ม
4. ให้ผู้เรียนตอบคำถามท้ายบท

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. แนะนำเอกสาร ตำรา ประกอบการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
2. แบ่งกลุ่มศึกษาเอกสารประกอบการสอนที่กำหนดให้
3. ร่วมกันอภิปราย ชักถามปัญหา
4. นำเสนอหน้าชั้นเรียน
5. ทำแบบฝึกหัดท้ายบท

สื่อการสอน

1. แผ่นโปรงใส
2. เอกสารประกอบการสอน

การวัดผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม
2. สังเกตจากการร่วมอภิปราย
3. การทำแบบฝึกหัด

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด

การพูดเป็นสิ่งสำคัญในการติดต่อทำความเข้าใจกันในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าชาติใด ภาษาใดก็จะต้องใช้การพูดติดต่อสื่อความหมายกัน เพราะการพูดสามารถสื่อสารได้สะดวกรวดเร็ว แต่การสื่อสารจะเข้าใจกันได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่ความสามารถในการพูด คือ พูดเป็น ผู้ที่พูดเป็นย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน และชีวิตส่วนตัวได้มากกว่าคนที่พูดไม่เป็น มนุษย์ทุกคน ถ้าไม่เป็นไปก็ต้อง พูดได้ แต่สำหรับคนที่ พูดเป็น นั้น จะทำให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด มีความนิยมยินดีในคำพูด พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้ ทั้งนี้เพราะผู้พูดมี ปิยวาจา รู้จักใช้ถ้อยคำที่ดี กะทัดรัด พูดได้เนื้อหาสาระ ตรงจุดมุ่งหมาย รู้จักใช้น้ำเสียง ท่าทางและอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ การพูดเป็น จึงมีความสำคัญที่ทุกคนจะต้องฝึกหัดกัน

ในปัจจุบันนี้วงการการศึกษาไทย มีการนำวิชาการพูดหรือวิชาวาทการมาบรรจุไว้ในหลักสูตรตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสมาคมฝึกการพูดหลายแห่งทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เช่น สมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย สถาบันการพูดแบบการพูด เป็นต้น นับว่า เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกฝนศิลปะการพูด ย่อมเป็นประโยชน์ในการที่จะเป็นเครื่องมือช่วยให้กล้าแสดงความคิดเห็น โดยอาศัยการพูดเป็นสื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพในการพูด ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสังคมประชาธิปไตย การศึกษาวิชาวาทการจึงช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาหลักการพูด ฝึกฝนให้เกิดทักษะและมีประสบการณ์ในการพูด รู้วิธีแก้ไขปรับปรุงการพูดของตนเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพูดให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

1.1 ความหมายของการพูด

นักวิชาการด้านการพูด ได้กล่าวถึง ความหมายของ “การพูด” ไว้ดังนี้

ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ (2525 : 10) กล่าวว่า “การพูด คือ กระบวนการสื่อสารความคิดจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง โดยมีภาษา น้ำเสียง อากัปกริยาเป็นสื่อ”

ฉัตรวรรณ ตันนะรัตน์ (2519 : 6) กล่าวว่า “การพูด คือ พฤติกรรมในการสื่อความหมายของมนุษย์ด้วยการพูด โดยการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น เสียง ภาษา อากัปกริยาท่าทาง เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึจากผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง”

อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2519 : 6) กล่าวว่า “การพูด คือ การถ่ายทอดความรู้ความคิด ตลอดจนความรู้สึกของผู้พูดไปยังผู้ฟัง ทั้งนี้โดยมีคำพูด น้ำเสียงที่พูดและอากัปกริยาของผู้พูดเป็นสื่อ”

สรุปแล้ว “การพูด” หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความรู้สึกต้องการของผู้พูดไปยังผู้ฟัง เพื่อให้เกิดความเข้าใจบรรลุจุดมุ่งหมายของผู้พูด โดยอาศัยถ้อยคำ น้ำเสียง และกริยาท่าทางเป็นสื่อ

ปัจจุบันมีศัพท์วิชาการที่มีความหมายเกี่ยวกับการพูด ได้แก่ คำว่า วาทกรรม วาทศาสตร์ วาทวิทยา วาทนิเทศ และวาทศิลป์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2526 : 738) ให้ความหมายไว้ว่า คำว่า วาท หมายถึง คำพูด ถ้อยคำ คำว่า วาทศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยศิลปะในการใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารให้ประทับใจ คำว่า วาทศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการใช้ถ้อยคำสำนวนโวหารให้ประทับใจ

วิรัช ลภีรัตนกุล (2526 : 2-4) ได้ให้ความหมายของศัพท์วิชาการพูดต่าง ๆ ดังนี้ คือ

วาทวิทยา (speech) หรือ วาทศาสตร์ หรือ วาทกรรม หมายถึง วิชาที่ศึกษาถึงการสื่อสารความคิดและความรู้สึก โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้และรับฟังได้ ซึ่งมนุษย์จะใช้สัญลักษณ์เหล่านี้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของคนไปสู่ผู้อื่น หรือจากผู้พูดไปสู่ ผู้ฟัง

วาทศิลป์ (rhetoric) หมายถึง ศิลปะแห่งการใช้ถ้อยคำ

วาทนิเทศ (speech communication) หมายถึง วิชาที่มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรม สื่อสารด้วยการพูดของมนุษย์ทั้งในลักษณะที่ใช้ถ้อยคำและไม่ใช้ถ้อยคำ การสื่อสารระหว่างบุคคลจนกระทั่งถึงการพูดในที่ชุมนุมชน เพื่อช่วยส่งเสริมให้การพูดเป็นไปได้อย่างดี มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย

สรุปแล้ว ไม่ว่าจะใช้ชื่อว่า การพูด วาทกรรม วาทวิทยา วาทศาสตร์ วาทนิเทศ หรือ วาทศิลป์ ก็ตาม ต่างก็ศึกษาถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่มุ่งหมายให้เกิดความเข้าใจความหมายตรงกันโดยอาศัยถ้อยคำและอากัปกริยาท่าทางเป็นสื่อ รวมทั้งการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ทฤษฎี

การพูด และการฝึกฝนเพื่อส่งเสริมให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี

1.2 การพูดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์

การพูดเป็นทั้ง ศาสตร์ และ ศิลป์ เพราะมีหลักวิชาการที่จะต้องศึกษาจากตำราหรือครูผู้สอน และจะต้องอาศัยเทคนิคกลวิธีในการพูด ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้พูด การพูดยังเป็นวิชาทักษะ เพราะนอกจากทราบหลักการและกลวิธีการพูดแล้ว ยังจะต้องหมั่นปฏิบัติฝึกฝนอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวหน้ามีประสบการณ์ในการพูด จึงจะพูดได้ดีมีประสิทธิภาพ การศึกษาการพูดเปรียบเสมือนการเรียนว่ายน้ำ ถ้าเรียนโดยวิธีอ่านตำราเพียงอย่างเดียว พอกระโดดลงน้ำจริง ๆ อาจจมน้ำตายก็ได้ ดังนั้น การเรียนรู้เรื่องการพูดจะต้องประกอบด้วย การศึกษาและการฝึกฝนควบคู่กันไปเสมอจึงจะได้ผลดี ดังที่ ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ (2525 : 7) กล่าวไว้ดังนี้ “การพูดเป็นทั้ง ศาสตร์ และ ศิลป์ ในขณะเดียวกัน เพราะวิชาการพูดเรียนกันได้ ถ่ายทอดกันได้ มีกฎมีเกณฑ์เช่นเดียวกับ ศาสตร์ แขนงอื่น ๆ หากแต่จะทำให้เก่งเท่ากันไม่ได้ ขึ้นอยู่กับ ศิลป์ และความสามารถเฉพาะตัว นักพูดที่ดีไม่ต้องอาศัย พรสวรรค์ เสมอไป หากทำให้เกิดขึ้นได้ด้วย การศึกษาและการฝึกฝน สองอย่างควบคู่กันไป”

1.3 ประวัติการศึกษาวิชาการพูด

ประเทศที่กำเนิดวิชาการพูด คือ อาณาจักรกรีกและอาณาจักรโรมัน รัฐบาลของทั้งสองอาณาจักรเล็งเห็นความสำคัญของการพูด ได้จัดระบบประชาธิปไตยเกี่ยวกับการพูดอย่างเสรีที่สุด มี การพูดในที่ชุมนุมชน (oratory) ลักษณะการพูดเป็นแบบกล่าวสุนทรพจน์ มีการใช้ถ้อยคำที่ไพเราะลึกซึ้ง ใช้ศิลปะของการพูดโน้มน้าวผู้ฟังให้เกิดความเอนเอียงยินยอม ปฏิบัติตามจุดประสงค์ของผู้พูด ต่อไปนี้ จะกล่าวถึงการศึกษาวิชาการพูดทั้งในต่างประเทศและในประเทศดังนี้

1.3.1 การศึกษาวิชาการพูดในต่างประเทศ

การศึกษาวิชาการพูดในต่างประเทศด้านต่าง ๆ มีต่อไปนี้

1.3.1.1 ครูผู้สอนการพูดที่มีชื่อเสียง ได้มีการเปิดสอนวิชาการพูดขึ้นที่กรุงเอเธนส์ แห่งอาณาจักรกรีซโบราณ โดยมีครูผู้สอนการพูดชาวกรีกที่มีชื่อเสียง ได้แก่

(1) จอร์เจียส (Gorgias 485-480 ปีก่อนคริสตศักราช) ครูผู้สอนการพูดที่ยอมรับกันว่าเป็นผู้ที่ใช้ถ้อยคำภาษาได้อย่างไพเราะจับใจผู้ฟังมาก (ฉลวย สุรสิทธิ์ 2517 : 3)

(2) ไอโซเครตีส (Isocrates 436-338 ปีก่อนคริสตศักราช) ได้ตั้งหลักเกณฑ์ในการสอนวาทศิลป์ให้เป็นระเบียบ กำหนดความมุ่งหมายและวิธีปฏิบัติขึ้น จนกลายเป็นโรงเรียนวาทศิลป์เพื่อให้เยาวชนในกรุงเอเธนส์ได้เข้าเรียน และออกไปเป็นนักการเมือง (นิรันดร์ จรจิตร 2528 : 2)

1.3.1.2 ตำราสอนการพูดที่มีชื่อเสียง ตำราสอนการพูดเล่มที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย คือ หนังสือ “วาทศิลป์และการเมือง” (retoric and politics) ผู้เขียนคือ อริสโตเติล (Aristotle 386-322 ก่อนคริสตศักราช) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงชาวกรีก

หลักการพูดตามตำราของอริสโตเติล มีหลักดังนี้ (ฉลวย สุรสิทธิ์ 2517 : 4)

(1) ถ้าเป็นการโต้แย้งกัน ควรใช้คำพูดอย่างแข็งขัน เอาจริงเอาจัง ชัดเจน และมีเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์

(2) มีบุคลิกลักษณะเป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธา

(3) มีท่วงทำนองหรือลีลาการพูดที่เป็นจริงเป็นจัง

(4) มีถ้อยคำที่ไพเราะ หลีกแหลม คมคาย ชนะใจผู้ฟัง

(5) หมั่นหาโอกาสที่จะพูด สนทนา ได้เถียงกันและพยายามที่จะคิดถ้อยคำที่คมคายและไพเราะ (strong and beautiful)

1.3.1.3 นักพูดที่มีชื่อเสียง ที่ควรรู้จัก ก็คือ (ฉลวย สุรสิทธิ์ 2517 : 6-7)

(1) นักพูดที่มีชื่อเสียงของกรีกและโรมัน มีดังนี้

1) เดมอสเทนีส (Demosthenes 385-322 ปีก่อนคริสตศักราช) นักพูดชาวกรีก เป็นผู้ปลุกใจให้ชาวเอเธนส์ต่อต้านการรุกรานของพระเจ้าฟิลิปที่ 2 แห่งนครเมเซดอน ซึ่งเป็นพระราชบิดาของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช การพูดครั้งนี้ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก

2) ซิเซโร (Cicero 106-43 ปีก่อนคริสตศักราช) นักพูดชาวโรมัน คำพูดของซิเซโรที่กล่าววันสุดท้ายของสาธารณรัฐโรมัน ถือเป็นคำพูดที่มีชื่อเสียงที่สุด

คือ คำพูดที่กล่าวโจมตีและตำหนิกลุ่มบุคคลที่พยายามทำลายรัฐ ซึ่งประกอบด้วยพระนางเจ้า คัททิลินและนักการเมืองหัวรุนแรง ชื่อ มาร์ค แอน โทนี

(2) นักพูดที่มีชื่อเสียงของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มีดังนี้

1) วิลเลียม พิตท์ (William Pitt) นักพูดชาวอังกฤษ การพูดของเขาทำให้ชาวอังกฤษตื่นตัว อันเป็นสมัยที่ฝรั่งเศสมีการปฏิวัติครั้งใหญ่ เขาสามารถเป็น นายกรัฐมนตรีของประเทศอังกฤษเมื่อมีอายุเพียง 23 ปีเท่านั้น

2) อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) นักพูดอดีต ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้แสดงสุนทรพจน์ ณ สมรภูมิกเกตเตนเบอร์ก มีผลทำให้ สงครามกลางเมืองระหว่าง ผู้นิยมมีทาสกับผู้ไม่นิยมมีทาสยุติลง

1.3.1.4 สถาบันฝึกการพูดในที่ชุมนุมชน ปัจจุบันนี้ มีสถาบันฝึกการพูดใน ที่ชุมนุมชนที่น่าสนใจอยู่ 2 ระบบ คือ

(1) ระบบการพูดแบบเดล คาร์เนกี (Dale Carnegie System) ก่อตั้ง โดยเดล คาร์เนกี ชาวอเมริกัน เมื่อ พ.ศ. 2455 ปัจจุบันมีสาขาของสถาบันนี้ขยายไปทั่วโลก

(2) ระบบการพูดแบบโทสต์มาสเตอร์ (Toastmaster System) ก่อ ตั้งขึ้นโดย ดร. ราล์ฟ ซี สเมดเลย์ (Dr. C Smedley) ชาวอเมริกัน เมื่อ พ.ศ. 2479 ปัจจุบันมีสาขา ขยายไปทั่วโลกเช่นกัน

1.3.2 การศึกษาวิชาการพูดในประเทศไทย

ประวัติวิชาการพูดในประเทศไทย เริ่มขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 ได้มีการก่อตั้ง สมาคมฝึกพูดแห่งแรกขึ้นในประเทศไทย เรียกว่า “บางกอกโทสต์มาสเตอร์คลับ” (Bangkok Toastmaster Club) ฝึกพูดเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้หลักสูตรแบบโทสต์มาสเตอร์ จนกระทั่งเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2505 นายอรุณ แสงสว่างวัฒนะ สมาชิกคนหนึ่งของสโมสรแห่งนี้ได้ ริเริ่มก่อตั้ง “สมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย” ซึ่งเป็นสถาบันฝึกการพูดในระบบโทสต์- มาสเตอร์แห่งแรกในโลกที่ใช้ภาษาพื้นเมืองอันเป็นภาษาประจำชาติของตนเองในการฝึก และเป็นสถาบันแห่งแรกในประเทศไทย ที่ริเริ่มส่งเสริม เผยแพร่วิชาการ และศิลปะการพูดต่อที่ ชุมชนชนจนแพร่หลายมากระทั่งปัจจุบัน (ปฏิภาณรุ่นเก่า. 2531 : 15-20)

ปี พ.ศ. 2515 นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ ได้ก่อตั้งสถาบันฝึกพูด ชื่อว่า ศูนย์พัฒนา บุคลิกภาพ ในปีเดียวกันนี้ ศาสตราจารย์เต็มสิริ บุญยสิงห์ ได้ดำเนินการฝึกอบรม วิชาการพูด ของชุมนุมภาษาไทยของคุรุสภาเป็นรุ่นแรก ผู้เข้าอบรมคือ ครูภาษาไทยที่สอนวิชาการพูด

ในปี พ.ศ. 2516 ร้อยเอกจิตรจำนงค์ สุภาพ ได้ก่อตั้งชมรมฝึกการพูด ระบบการพูดขึ้น เรียกชื่อว่า ชมรมฝึกการพูดแบบการพูด ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น มูลนิธิการพูดแบบการพูด นอกจากนี้ ยังมีสถาบันฝึกการพูดอีกหลายแห่งเกิดขึ้น เช่น วาหะสมาคม ของนายสมิต ทัชณูกร สมาคมพัฒนาการพูด ของนายพิชัย สันติภิรมย์ สถาบันพัฒนาบุคคล ของนายไพรัช สร้างถิ่น สถาบันพัฒนาบุคคลและธุรกิจ ของนายอนุชิต นพมาศ เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2530 บริษัทภาษาโรโปรดักชั่น จำกัด ได้ผลิตรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับการพูด ชื่อว่า ทิวาทีวี ปัจจุบันใช้ชื่อว่า ทิวาทีวี 9 ยกกำลัง 9 นอกจากนั้น ทางบริษัทยังมีสถาบันฝึกการพูด พัฒนาและให้โอกาสนักพูดหน้าใหม่คุ้นเคยกับจอทีวี สร้างชื่อเสียง และเป็นการพัฒนาวงการนักพูดไทยให้มีศักยภาพสูงขึ้น โดยมีวิทยากรซึ่งเป็นักพูดที่มีชื่อเสียง เช่น รศ.สุขุม นวลสกุล นายสุรวงศ์ วัฒนกุล นายเสน่ห์ ศรีสุวรรณ นายถาวร โชติชื่น นายจตุพล ชมพูนิช นายอภิชาติ คำดี นางพะเยาว์ พัฒนพงศ์ นางผาณิต กันตามะระ เป็นต้น

ดังนั้น จากประวัติการศึกษาวิชาการพูด จะเห็นได้ว่า วิชาการพูดได้รับความนิยมมาตั้งแต่โบราณ และกำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ เพราะว่าการพูดมีความสำคัญนั่นเอง

1.4 ความสำคัญของการพูด

การพูดมีความสำคัญในชีวิตประจำวันมาก ในอดีต การสื่อสารใช้วิธีการพูดโดยบอกเล่าต่อ ๆ กันมา ปัจจุบันนี้ แม้การสื่อสารทางด้านการอ่านการเขียนเจริญขึ้น แต่การพูดก็ยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งอยู่ เพราะการพูดเป็นสิ่งที่ทำให้การติดต่อสื่อสารเข้าใจกันได้สะดวก รวดเร็วและเป็นสื่อเร้าอารมณ์โน้มน้าวจิตใจได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ การพูดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมและสร้างสรรค์สังคมตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตย การพูดที่ดีมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จในด้านส่วนตัว ช่วยให้เกิดการเข้าใจกัน มีการคบค้าสมาคมกัน สร้างมิตรภาพในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในสังคมไทย วัฒนธรรมทางการพูดเป็นแบบแผนปฏิบัติ และยอมรับการพูดระหว่างบุคคล ตามชาติวุฒิ วัยวุฒิ และคุณวุฒิ ส่วนการพูดที่ไม่ดีหรือไม่มีศิลปะในการพูดจะได้รับผลทางด้านตรงกันข้ามได้ ดังจะเห็นได้จากตำนานโวหาร สุภาษิต คำพังเพย เกี่ยวกับการพูดปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวัน และสอดแทรกอยู่ในนิยาย นิทาน วรรณคดี และเรื่องราวต่าง ๆ เป็นคำสอนตักเตือนในเรื่องการพูดอยู่มากมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พูดดีเป็นศรีแก่ตัว	พูดชั่วอัปราชัย”
“พูดไปสองไพเบี้ย	นั่งเสียดำลังทอง”
“คนโง่หัวใจอยู่ที่ลิ้น	คนฉลาดเก็บลิ้นไว้ในหัวใจ”
“ปลาหมอตายเพราะปาก”	“ปากหวานกันเปรี้ยว”

๑๓๑

ส่วนในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ดังตัวอย่าง เช่น

“ปากเป็นเอกเลขเป็นโทโบราณว่า   หนังสือศรีมีปัญญาไม่เสียหลาย
ถึงรู้มาก ไม่มีปากลำบากกาย   มีอุบายพูดไม่เป็นเห็นป่วยการ”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : วิภาพระสมุทร

“ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์   มีคนรักกรตถ์ออร่อยจิต
แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร   จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา”

สุนทรภู่ : นิราศภูเขาทอง

“อันพูดนั้นไม่ยาก   ปานใด เพื่อนเอ๋ย
ใครที่มีลิ้นอาจ   พูดได้
สำคัญแต่ในคำ   ที่พูด นั่นเอง
อาจจะทำให้ชอบ   และชัง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : คุณิตสมิต

เมื่อพิจารณาความสำคัญของการพูดแล้ว พอจะสรุปได้ ดังนี้

1. การพูดทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว เพราะผู้ฟังนอกจากจะได้ยินเสียงอันเป็นสื่อทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายและมีอารมณ์คล้อยตามได้ดีแล้ว ผู้ฟังยังได้เห็นหน้าตา ท่าทางประกอบ และวิธีการพูดของผู้พูด ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น นักศึกษาที่นำคำบรรยายจากผู้อื่นไปอ่าน จะเข้าใจไม่ดีเท่ากับไปฟังด้วยตนเอง ปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยเปิดทุกแห่ง มีการสอนโดยการใช้สื่อ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เพื่อจะให้ให้นักศึกษาเข้าใจได้ดี ยิ่งขึ้นจากการได้ยินเสียง เห็นหน้าตาท่าทางประกอบของผู้บรรยายนั่นเอง

2. การพูดช่วยให้เกิดการสมาคมหรือการผูกมิตร ซึ่งจะต้องอาศัยศิลปะการพูด หรือ พูดเป็น การพูดเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความฉลาด ความสามารถ อุปนิสัยใจคอ ตลอดจนความมีไมตรีจิตต่อกันอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จอื่น ๆ

3. การพูดช่วยทำให้กิจการต่าง ๆ ก้าวหน้า สำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย มีอาชีพอยู่มากมายที่จะต้องอาศัยการพูด เช่น

- ครู อาจารย์ ใช้การพูดถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ โดยการบรรยาย อธิบาย อภิปราย ชักถามปัญหา สารคดี ตลอดจนการแนะนำซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการพูด จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้

- แพทย์ พยาบาล ใช้การพูดในการซักประวัติและถามอาการของผู้ป่วย จะต้องใช้ศิลปะในการตั้งคำถาม เพื่อหาข้อมูลที่ต้องการประกอบการวินิจฉัยโรค และใช้ถ้อยคำที่สุภาพไพเราะปลอบใจหรือให้กำลังใจผู้ป่วย เพื่อให้เขาได้คลายความวิตกกังวลเกี่ยวกับโรคภัยที่เขากำลังประสบอยู่ ซึ่งมีส่วนช่วยให้การรักษาโรคได้สะดวกยิ่งขึ้น

- นักธุรกิจ ใช้การพูดในการติดต่อลูกค้า และโน้มน้าวจิตใจ เพื่อให้ลูกค้ายอมรับเชื่อถือในคุณภาพสินค้า จะได้ซื้อสินค้าของตน ปัจจุบัน การแข่งขันทางด้านธุรกิจมีมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีการแข่งขันทางด้านโฆษณา ซึ่งอาศัยการพูด เพื่อดึงใจลูกค้า ดังนั้นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจและดึงใจลูกค้าหรือผู้บริโภคให้คล้อยตาม จะได้บริโภคสินค้าของตน

- นักบริหาร ใช้การพูดในการสั่งการ จะต้องมียุติธรรมในการพูด ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี เพื่อจะได้บรรลุผลตามจุดประสงค์

- นักบวช ใช้การพูดในการอบรมสั่งสอนประชาชน ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุ โตะครุ หรือโตะอิม่าม บาทหลวงก็ตาม ต้องทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาโดยอาศัยการมีศิลปะในการพูดโน้มน้าวใจให้ศาสนิกชนนับถือศรัทธาในศาสนา โดยนำเอาคำสั่งสอนของศาสนา นั้น ๆ ไปประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อความสงบสุขของสังคม

- นักการเมือง ใช้การพูดในการแถลงนโยบาย อภิปรายในรัฐสภา เจรจา ข้อตกลงต่าง ๆ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน เป็นต้น จะต้องใช้ศิลปะในการพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยใช้ถ้อยคำที่สุภาพแต่หนักแน่น และจะต้องมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีในขณะที่พูด จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จได้

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายอาชีพที่จะต้องอาศัยการพูดเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ วิศวกร เป็นต้น

1.5 ความมุ่งหมายของการพูด

การพูดแต่ละครั้งต้องกำหนดความมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนเพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาสาระและวิธีการพูดได้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของการพูด ซึ่งกล่าวสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อข่าวสารความรู้ เป็นการพูดเสนอข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่พูด เช่น การสอน การอธิบาย การสาธิต การบรรยาย การแถลงการณ์ การกล่าวรายงาน การประชุม การแสดงปาฐกถา การอภิปราย ฯลฯ
2. เพื่อความบันเทิง เป็นการพูดที่ไม่มีพิธีรีตองมากนักเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานรื่นเริง บันเทิงใจ เช่น การเล่านิทาน การเล่าเรื่องขำขัน การเล่าประสบการณ์ การพูดในงานรื่นเริง งานเลี้ยง งานพบปะสังสรรค์ ฯลฯ
3. เพื่อชักจูงใจ เป็นการพูดเพื่อเชิญชวนผู้ฟังให้เห็นด้วยแล้วคล้อยตามทางด้านความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก เป็นการโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังเพื่อให้ปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การพูดโฆษณาสินค้า โฆษณาชวนเชื่อ การเทศนา การกล่าวเชิญชวนร่วมบริจาคเงินเพื่อการกุศล บริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย กล่าวในวันระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญ ๆ วันครบรอบปี สัปดาห์การรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่ สัปดาห์แห่งการป้องกันโรคเอดส์ ฯลฯ

1.6 ความมุ่งหมายของวิชาวาทการ

วิชาวาทการมีความมุ่งหมายโดยทั่วไป ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหลักเกณฑ์วิชาวาทการและได้ฝึกฝนปฏิบัติในชั้นเรียน โดยมีอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเป็นผู้วิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินผลการฝึก
2. เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาบุคลิกภาพ การพูดในที่ชุมนุมชนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการพูดที่ดี ต้องพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
4. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถนำเอาหลักเกณฑ์และประสบการณ์จากการศึกษาวิชานี้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน
5. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณที่ดี รู้จักคิด รู้จักเสนอแนะ รู้จักคัดค้านหรือโต้แย้ง มีเหตุผล รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหาาร่วมกับผู้อื่น รู้จักอ้างอิงหลักฐานต่าง ๆ ในการพูด และรู้จักวิเคราะห์ประเมินผลในสิ่งที่ผู้อื่นหรือตนเอง ได้ยิน ได้ฟังมา เป็นต้น

6. เพื่อฝึกและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย เพราะในสังคมประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้บุคคลแสดงความคิดเห็นในเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างเสรี บุคคลที่มีความสามารถในการพูด ย่อมจะได้รับการยอมรับจากสังคม

1.7 องค์ประกอบของการพูด

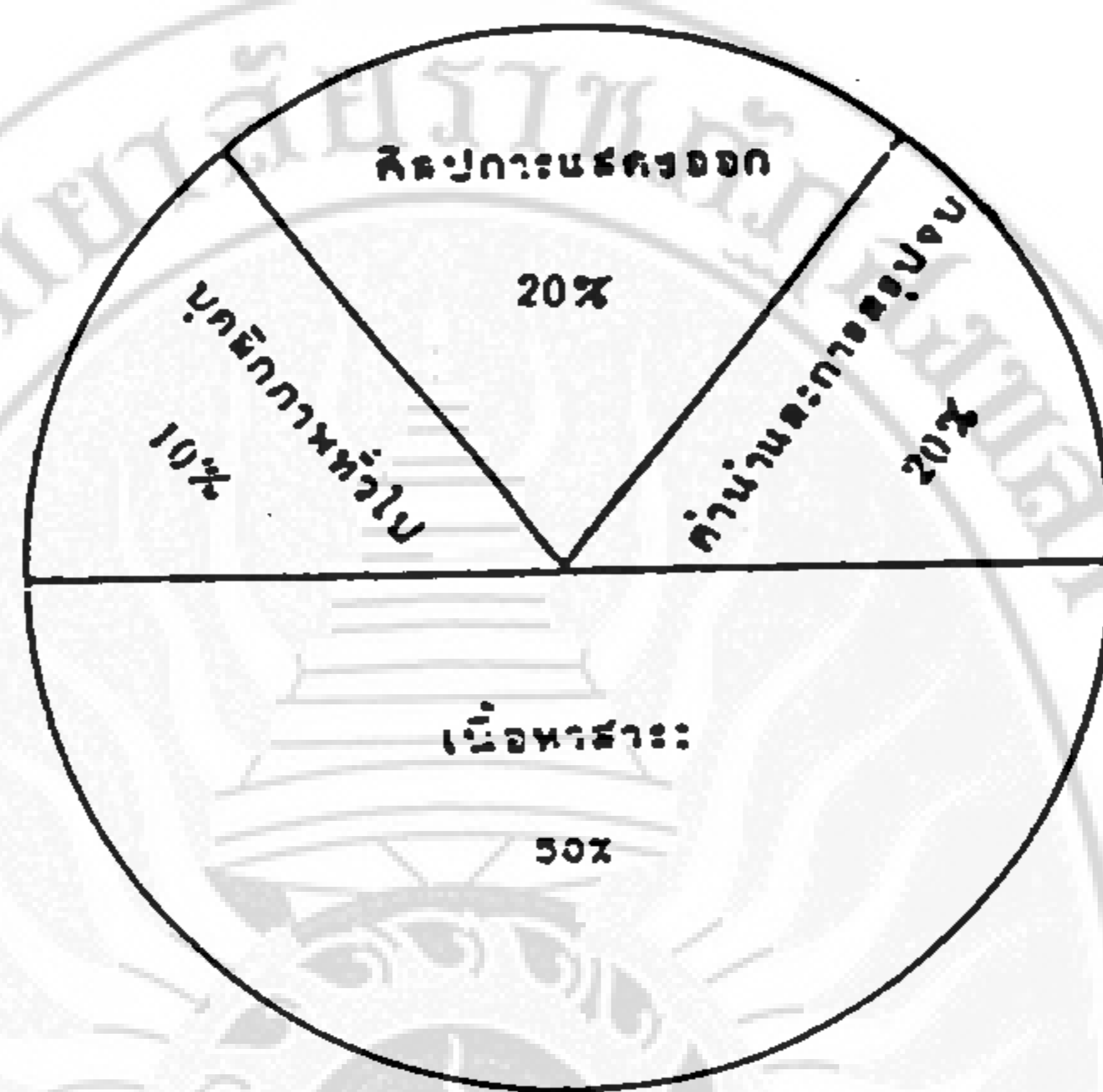
การพูดแต่ละครั้งจะสมบูรณ์ได้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. ผู้พูด หมายถึง บุคคลที่ต้องการถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึกตลอดจนการใช้ภาษาในการสื่อความหมายเพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าใจตรงตามจุดมุ่งหมาย โดยใช้เสียง กิริยาท่าทาง และบุคลิกภาพของตนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เนื้อหาสาระ หมายถึง ความรู้ ความคิดเห็น ข้อมูล เรื่องราว ข้อเท็จจริง หรือประสบการณ์ ที่ผู้พูดต้องการถ่ายทอดให้ผู้ฟังรับรู้ ผู้พูดจะต้องพิจารณาเลือกเรื่องพูดให้เหมาะสมกับสภาพของผู้ฟัง ก่อนพูดต้องมีการเตรียมเรื่องพูดโดยการรวบรวมข้อมูล วางโครงเรื่อง จัดระเบียบเนื้อหา โดยมีอารัมภบท (คำนำ) เนื้อเรื่อง และบทสรุป เพื่อจะให้ผู้ฟังได้เข้าใจดีขึ้น
3. เครื่องมือในการถ่ายทอด หมายถึง เครื่องมือในการสื่อความหมายถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ข้อมูลเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้พูดไปยังผู้ฟัง ได้แก่ เสียง น้ำเสียง ถ้อยคำ ภาษา สีหน้า กิริยาท่าทาง การเคลื่อนไหว หรือ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ ประกอบการพูด ซึ่งผู้ฟังสามารถใช้ประสาทสัมผัสรับรู้ได้
4. ผู้ฟัง หมายถึง บุคคลที่ได้รับรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ตรงตามความมุ่งหมายของผู้พูด โดยผู้ฟังจะใช้ความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึกของตนประกอบในการคิดพิจารณา วิเคราะห์ วิจัย เนื้อหาสาระนั้น ๆ การที่ผู้ฟังจะรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ดีหรือไม่นั้น ผู้พูดควรคำนึงถึงทักษะในการฟัง พื้นความรู้ ความสนใจ วัยและเพศของผู้ฟัง เพื่อผู้พูดจะได้ใช้กลวิธีในการพูดหรือศิลปะการพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟัง เพื่อจะได้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพูด
5. ปฏิกริยาตอบสนองของผู้ฟัง หมายถึง ลักษณะอาการของผู้ฟังแสดงออกเมื่อได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ จากผู้พูด เช่น มีความสนใจเรื่องที่พูด กระตือรือร้นอยากฟัง มีสมาธิในการฟัง แสดงกิริยายอมรับ ประบมือ หัวเราะ หรือ แสดงปฏิกริยาไม่พอใจ เบื่อหน่าย ไม่มีสมาธิที่จะฟัง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงผลที่เกิดจากการพูด เพื่อที่จะได้ประเมินผลการพูด และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น สำหรับเรื่องนี้ จะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ เวลา

โอกาสที่เหมาะสมด้วย เช่น ไมโครโฟนใช้การได้ดี ผู้พูดตรงเวลา อุณหภูมิพอเหมาะ สถานที่ที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าฟัง ฯลฯ ซึ่งมีส่วนช่วยให้การพูดประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้นด้วย

1.8 ปัจจัยแห่งความสนใจในการพูด

ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ (2525 : 17-20) ได้อธิบายถึงปัจจัยแห่งความสนใจของผู้ฟังที่มีต่อการพูดของผู้พูดแต่ละคนไว้ ดังแผนภูมิในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แผนภูมิแสดงปัจจัยแห่งความสนใจของผู้ฟังที่มีต่อการพูดของผู้พูด

รายละเอียดเกี่ยวกับแผนภูมิดังนี้ มีดังนี้

1. เนื้อหาสาระในการพูด มีประโยชน์น่าสนใจ ผู้ฟังให้ความสำคัญร้อยละ 50 แม้ผู้พูดจะพูดได้ดีเพียงใดก็ตามจะดึงความสนใจของผู้ฟังให้ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ย่อมเป็นไปไม่ได้
2. บุคลิกภาพทั่วไป รูปร่างหน้าตา การแต่งตัว การปรากฏกาย การใช้ท่าทางประกอบ ตลอดจนสัมผัสเสียงของผู้พูด จะเรียกร้องความสนใจของผู้ฟังได้ร้อยละ 10
3. ศิลปะการแสดงออก หรือ ศิลปะการถ่ายทอด ซึ่งหมายถึง การลำดับเนื้อหา การยกตัวอย่าง อุปมาอุปไมย การแทรกอารมณ์ขัน การเน้นจังหวะ ตลอดจนการสร้างความเป็นกันเองกับผู้ฟัง คือผู้ฟังให้มีส่วนร่วม สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญร้อยละ 20
4. คำนำและการสรุป เป็นการเปิดฉาก และปิดฉาก หากทุกอย่างดีหมด แต่เปิดฉากไม่ดีก็จืดชืดตั้งแต่ต้น หรือ พูดดีตั้งแต่ต้นแต่ไปพลาดตอนจบก็แย่เหมือนกัน ผู้ฟังให้ความสำคัญถึงร้อยละ 20

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นการชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสนใจในการพูดแต่ละครั้ง ซึ่งผู้พูดควรรับรู้เอาไว้เพื่อจะได้หาทางที่จะประสบความสำเร็จในการพูด

1.9 ประเภทของการพูด

ประเภทของการพูด ได้มีการจัดแบ่งออกเป็นแบบต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ดังต่อไปนี้

1.9.1 ประเภทการพูดแบ่งตามโอกาสที่พูด

ประเภทการพูดแบ่งตามโอกาสที่พูด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู. หน่วยศึกษานิเทศก์. 2513 : 120-121)

1.9.1.1 การพูดแบบไม่เป็นทางการ หมายถึง การพูดในโอกาสธรรมดาหรือในชีวิตประจำวัน มี 2 อย่าง คือ

(1) การพูดทั่วไป เช่น การพูดคุยกับบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครูบาอาจารย์ มิตรสหาย ซึ่งพบปะพูดจากันอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน การพูดอย่างนี้เป็น การพูดส่วนตัว ที่เกิดขึ้นตามโอกาส เวลา และสถานที่ใดก็ได้ เป็นการพูดอย่างเป็นกันเอง

(2) การสนทนาปราศรัย เช่น การพบปะสังสรรค์ในสังคม การต้อนรับ การรวมกลุ่มกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคล การร่วมวางแผนปฏิบัติงาน เป็นต้น การพูดอย่างนี้ เป็นการพูดแบบกึ่งส่วนตัว จะต้องระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษา จะต้องใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

1.9.1.2 การพูดแบบเป็นทางการ หมายถึง การพูดในโอกาสพิเศษนอกเหนือจากการพูดในชีวิตประจำวัน เป็นการพูดในที่ชุมนุมชน การใช้ภาษาและรูปแบบการพูด จะมีลักษณะแตกต่างไปตามลักษณะการพูดประเภทนั้น ๆ การพูดแบบนี้ แบ่งตามจำนวนผู้พูด ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) การพูดเดี่ยว หมายถึง การพูดที่มีผู้พูดคนเดียว เช่น การแนะนำ การอธิบาย การแสดงปาฐกถา การบรรยาย การกล่าวต้อนรับ การกล่าวสุนทรพจน์ เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ ฯลฯ

(2) การพูดกลุ่ม หมายถึง การพูดร่วมกับบุคคลอื่น หรือ การพูดที่มีผู้พูดหลายคน เช่น การสนทนาอย่างเป็นทางการ การอภิปราย การโต้วาที การยอวาที ฯลฯ

1.9.2 ประเภทการพูดแบ่งตามความมุ่งหมายของการพูด

ประเภทการพูดแบ่งตามความมุ่งหมายของการพูด แบ่งไว้เป็น 3 ประเภท ดังมีรายละเอียดกล่าวไว้ในหัวข้อเรื่อง ความมุ่งหมายของการพูดแล้ว แต่มีข้อเสนอแนะในแต่ละประเภท ดังต่อไปนี้ (ฉัตรวรุณ ดันนะรัตน์ 2519 : 97-100)

1.9.2.1 การพูดแบบให้ข่าวสารความรู้และข้อเท็จจริง (informative or instructive speech) มีข้อเสนอแนะดังนี้

- (1) ต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน คือ ให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ฟัง
- (2) อธิบายให้ผู้ฟังเห็นภาพพจน์และเข้าใจแจ่มแจ้งระดับความยากง่ายต้องสอดคล้องกับสภาพผู้ฟัง
- (3) ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หากใช้ศัพท์วิชาการต้องอธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ฟัง เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น
- (4) ควรพูดให้ช้าเมื่อถึงตอนที่เข้าใจยาก แต่ถ้าเนื้อหาไม่ยากนัก ควรพูดให้เร็วขึ้น แทรกอารมณ์ขันได้บ้าง แต่ต้องให้เข้ากับเนื้อหาที่พูด

1.9.2.2 การพูดแบบบันเทิง (the entertaining or recreative speech) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- (1) ไม่ควรพูดนานเกินไป เพราะ ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายได้
- (2) เลือกเนื้อหาสาระที่สนุกสนาน ให้ความบันเทิง และใช้ภาษาให้สอดคล้องกับบรรยากาศ
- (3) ใช้อารมณ์ขันในการพูด แต่จะต้องเหมาะสมกับเรื่องที่พูด ผู้ฟัง และโอกาส

1.9.2.3 การพูดแบบชักจูงใจ (the persuasive or influenced speech) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- (1) ต้องพูดให้ผู้ฟังเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด โดยให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือและถูกต้อง
- (2) ต้องสร้างความพอใจและความไว้วางใจแก่ผู้ฟัง โดยพยายามพูดให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูดเป็นฝ่ายเดียวกับตน เห็นอกเห็นใจและสามารถจะแก้ปัญหาได้

(3) ต้องใช้ศิลปะการพูดอย่างมีชีวิตจิตใจ จริงจัง ชิงชัง มีลีลา ท่าทางประกอบ น้ำเสียงที่เหมาะสม ใช้คำพูดที่มีน้ำหนัก มีความหมายตรงและสั้น เข้าใจง่าย

1.9.3 ประเภทการพูดแบ่งตามวิธีการพูด

ประเภทการพูดแบ่งตามวิธีการพูด แบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้ (ศรีนวล บุญวัฒน์. 2515 : 31)

1.9.3.1 การพูดแบบท่องจำ (memorized speech) เป็นการพูดที่ผู้พูดต้องท่องจำเนื้อหาการพูดที่จะจำเนื้อหาได้หมดเป็นสิ่งที่ยาก ยิ่งปรากฏตัวในที่ชุมนุมชน ผู้พูดมักจะประหม่า ตื่นเต้น ลืมข้อความที่ท่องจำมาจนหมด ทำให้พูดตะกุกตะกัก หรือ สะดุดหยุดกลางคันได้ เมื่อพูดต่อจะสับสนไขว้เขว ทำให้เสียการพูดทั้งหมดได้ เพราะไม่ว่าจะพูดอย่างไร หากท่องจำมาพูด เสียงจะราบเรียบ (monotonous) ไม่เป็นธรรมชาติ เป็นการพูดที่น่าเบื่อ จืดชืด ไม่มีชีวิตชีวา ผู้ฟังมีความรู้สึกว่า ผู้พูดเหมือนเด็กนักเรียนมาท่องเรื่องให้ฟัง หรือ หุ่นยนต์พูดได้ ดังนั้น การพูดทั่วไปจึงควรหลีกเลี่ยงการพูดแบบนี้ นอกจากโอกาสที่พิเศษจริง ๆ แต่ต้องพูดสั้น ๆ เพียง 3-4 นาที ในการพูด หากท่องจำเพียงเล็กน้อย หรือ บางตอน เช่น กวีนิพนธ์ ข้อคิดที่ประทับใจ เพื่อหยิบยกมาประกอบการพูด ไม่ถือว่าเป็นการพูดแบบท่องจำ

1.9.3.2 การพูดแบบอ่านจากร่างหรือต้นฉบับ (reading the speech or manuscript) เป็นการพูดโดยการอ่านจากต้นฉบับที่เขียนไว้ การพูดทั่วไปไม่ใช้การพูดวิธีนี้ เพราะทำให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย เช่นเดียวกับการพูดแบบแรก การอ่านจะทำให้ผู้พูดละสายตาจาก ผู้ฟังมาอยู่ที่กระดาษตลอดเวลา เป็นสาเหตุทำให้ผู้ฟังเบื่อและขาดความเชื่อถือในตัวผู้พูด เพราะผู้พูดไม่ได้พูดจากใจจริง อาจไม่ได้เขียนต้นฉบับเองด้วย เกิดความรู้สึกไม่เป็นของตัวเอง ขาดความมั่นใจในการพูด การพูดแบบนี้ นิยมใช้ในโอกาสที่เป็นพิธีการ เพื่อต้องการไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้น เป็นการพูดแบบเป็นทางการ (formal speech) เช่น การกล่าวรายงาน กล่าวแถลง กล่าวเปิดงาน หรือ กล่าวตอบในพิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกล่าวเฉพาะพระพักตร์ ถือกันว่า ควรอ่าน ไม่ควรพูดปากเปล่า แต่ถ้การพูดโอกาสทั่วไป ไม่ควรอ่านจากต้นฉบับเลย

1.9.3.3 การพูดแบบพูดจากความเข้าใจ (extemporaneous speech) เป็นการพูดที่พูดจากใจจริงจากภูมิรู้หรือความเข้าใจ และความรู้สึกของผู้พูด ผู้พูดเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นธรรมชาติในการพูด สามารถยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับเวลาและสภาพการณ์ และ

สามารถปรับปรุงการพูดของคนให้เหมาะสมกับปฏิริยาของผู้ฟังได้ จึงเป็นวิธีการพูดที่นิยมใช้มากที่สุด การพูดแบบนี้ ผู้พูดมีโอกาสเตรียมตัวล่วงหน้า เพราะทราบมาก่อนว่าจะพูดอะไร ที่ไหน พูดให้ใครฟัง จึงสามารถวางโครงเรื่อง กำหนดหัวข้อ เตรียมข้อมูลต่าง ๆ เนื้อหาสาระรายละเอียดโดยรอบคอบ อาจจะได้ฝึกซ้อมล่วงหน้า จัดจำหัวข้อสำคัญ ๆ ได้ ไม่ต้องจดรายละเอียดไว้ทุกตัวอักษร เมื่อถึงเวลาพูดจริง ๆ ก็ดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่วางไว้ หัวข้อสำคัญไม่เปลี่ยนแปลง จะเปลี่ยนก็เปลี่ยนเฉพาะคำพูดที่พูดเท่านั้น หากกลัวลืม ก็อาจจะเขียนหัวข้อใส่กระดาษบันทึกเล็ก ๆ เอาไว้ชำเลื่องคู้กันลืมก็ได้

1.9.3.4 การพูดแบบกระทันหัน (impromptu speech) เป็นการพูดที่ผู้พูดไม่มีโอกาสเตรียมตัวล่วงหน้า มักจะเป็นการพูดในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น ในงานเลี้ยงรับรอง งานเลี้ยงวันเกิด การให้โอวาทในงานมงคลสมรส เป็นต้น ผู้พูดจะต้องอาศัยปฏิภาณ ไหวพริบ ทักษะ และประสบการณ์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดังนั้น ผู้พูดจึงควรคาดการณ์ล่วงหน้าเสมอว่า ในงานที่ตนไปนั้นตนอยู่ในฐานะที่เขายะเชิญให้พูดหรือไม่ ถ้าพูดจะต้องคำนึงถึงคำนำ เนื้อเรื่องและบทสรุป ควรพูดกะทัดรัด แต่ให้สาระสำคัญ เพื่อแก้ปัญหาในการพูดให้สอดคล้องกับบรรยากาศและวัตถุประสงค์ของงาน

1.10 ลักษณะการพูดที่ดี

ลักษณะการพูดที่ดี ต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (นิพนธ์ ศศิธร 2515 : 16-26)

1. มีถ้อยคำดี ประกอบด้วย

- ถ้อยคำที่เป็นความจริง พูดจากใจจริง การพูดความจริง แม้เรื่องที่พูดจะเป็นความจริง ก็ต้องพิจารณาความจริงนั้น เมื่อพูดไปแล้วมีผลเสียอย่างไรอย่างหนึ่งแก่ผู้พูดเอง หรือผู้ฟังก็ไม่ควรพูด

- มีถ้อยคำที่มีประโยชน์ การพูดต้องคำนึงถึงประโยชน์แก่ผู้พูดและผู้ฟัง ไม่พูดเพื่อเจือ ส่อเสียด นินทา เป็นต้น

- มีถ้อยคำที่เป็นที่ฟังใจแก่ผู้ฟัง ต้องเป็นคำพูดที่ไพเราะ สุภาพ นุ่มนวล เป็นการพูดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความเข้าใจและความมีมิตรไมตรีต่อกัน

2. มีความเหมาะสม ประกอบด้วย

- เหมาะสมกับกาลสมัย กาลสมัยเปลี่ยนไป ทักษณคติ ความเชื่อถือ และ ประเพณีนิยมย่อมเปลี่ยนไป ถ้อยคำที่นิยมในสมัยหนึ่ง อาจจะไม่นิยมไม่เหมาะสมกับอีกสมัย หนึ่ง

- เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้ ควรพูดให้พอดีกับเวลาที่กำหนดให้ พูด จบก่อนเวลาดีกว่าพูดเกินเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเตรียมเรื่องที่มาพูดต้องจัดสัดส่วนเนื้อหาให้ เหมาะสมกับเวลา

- เหมาะสมกับกาลเทศะ สถานที่ใด โอกาสใด ไม่ควรกล่าวเรื่องใด เช่น สถานที่บางแห่งมีประวัติความเป็นมา ความศรัทธา ฯลฯ เป็นพิเศษ ข้อความบางอย่างไม่ เหมาะสมที่จะกล่าวก็ไม่ควรกล่าว หรือในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในงานศพไม่ควรพูดเรื่องบันเทิง ในงานมงคลไม่ควรพูดเรื่องความตาย ในเวลารับประทานอาหารไม่ควรพูดเรื่องที่น่าขยะแขยง เป็นต้น

3. มีความมุ่งหมาย การพูดที่ดีต้องทราบแน่ชัดว่า พูดเพื่ออะไร พูดให้ใครฟัง จึง จะสามารถเตรียมการพูดให้ถูกต้องได้

4. มีศิลปะการแสดงดี ได้แก่ การใช้เสียง สีหน้า สายตา อากัปกริยา การ เคลื่อนไหว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เป็นบุคลิกภาพของผู้พูด ซึ่งผู้พูดทุกคนต้องเป็นของตัวเอง แสดงออกซึ่งความมั่นใจในการพูด

สรุปท้ายบท

การพูดเป็นสื่อในการติดต่อสื่อสารที่ทุกคนต้องใช้ในชีวิตประจำวัน การพูดเป็น วิชาทักษะและเป็นทั้งศาสตร์กับศิลป์ที่สามารถจะศึกษาเรียนรู้และฝึกฝนตนเองให้ดียิ่งขึ้น ได้ การพูดจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายในการพูด การพูดจะบรรลุความมุ่งหมายนั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบของการพูดเป็นสำคัญ การพูดมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกคน เพราะแต่ละคนจะต้องอาศัยการพูดใช้เป็นประโยชน์ในการทำงาน และในการดำเนินชีวิต การพูดจึงเป็นวิชาที่มีการเรียนการสอนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ปัจจุบันนี้ วิชาการพูด หรือวิชา “วาทการ” ก็ยังมีการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ และยังมีการจัดอบรมการพูดใน ระยะสั้น ทั้งนี้เพราะ “การพูดที่มีศิลปะ” หรือ “การพูดเป็น” ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต หน้าที่การงานอาชีพและอื่น ๆ อีกทั้งยังช่วยในการสร้างสรรค์ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้น ระหว่างบุคคล สังคม ถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป

คำถามท้ายบท

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. การพูดหมายถึงอะไร
2. วิชาวาทการ วาทศาสตร์ วาทศิลป์ หมายถึงอะไร อธิบาย
3. การพูดมีความสำคัญอย่างไร บอกมาเป็นข้อ ๆ
4. จงยกตัวอย่างสำนวน สุภาษิต หรือคำพังเพยเกี่ยวกับการพูดมา 10 ประการ
5. ความมุ่งหมายทั่วไปของการพูดมีอะไรบ้าง บอกมาเป็นข้อ ๆ
6. จงอธิบาย องค์ประกอบของการพูด
7. ประเภทของการพูดมีกี่ประเภท อะไรบ้าง
8. จงบอกลักษณะการพูดที่ดีมาเป็นข้อ ๆ

เอกสารอ้างอิงประจำบท

- การฝึกหัดครู, กรม. หน่วยศึกษานิเทศก์. การใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2513.
- ฉลวย สุรสิทธิ์. วิชาการพูด. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2517.
- ฉัตรวรรณ ตันนะรัตน์. หลักวาทการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2519.
- ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์. พูดได้พูดเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2525.
- นิพนธ์ ศศิธร. หลักการพูดต่อที่ชุมนุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2515.
- นิรัตน์ จรจิตร. ศิลปะการพูดสำหรับผู้บริหาร. สงขลา : วิทยาลัยครูสงขลา, 2528.
- ปฏิภาณรุ่นเก่า. (นามแฝง) “กำเนิด-กรณีศึกษาและเกียรติภูมิของสมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย.” ปฏิภาณ. 27 (พฤศจิกายน 2531) : 15-20.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. วาทนิเทศและวาทศิลป์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2526.

ศรีนวล บุญวัฒน์. “วิธีพูดในที่ชุมนุมชน.” ใน การใช้ภาษา. หน้า 231-250. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515.

สำเนียง มณีกาญจน์ และสมบัติ จำปาเงิน. หลักนักพูด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร :
ข้าวฟ่าง, 2535.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. ศิลปะการพูด. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2519.

